

050
C13

GOSINZEANA

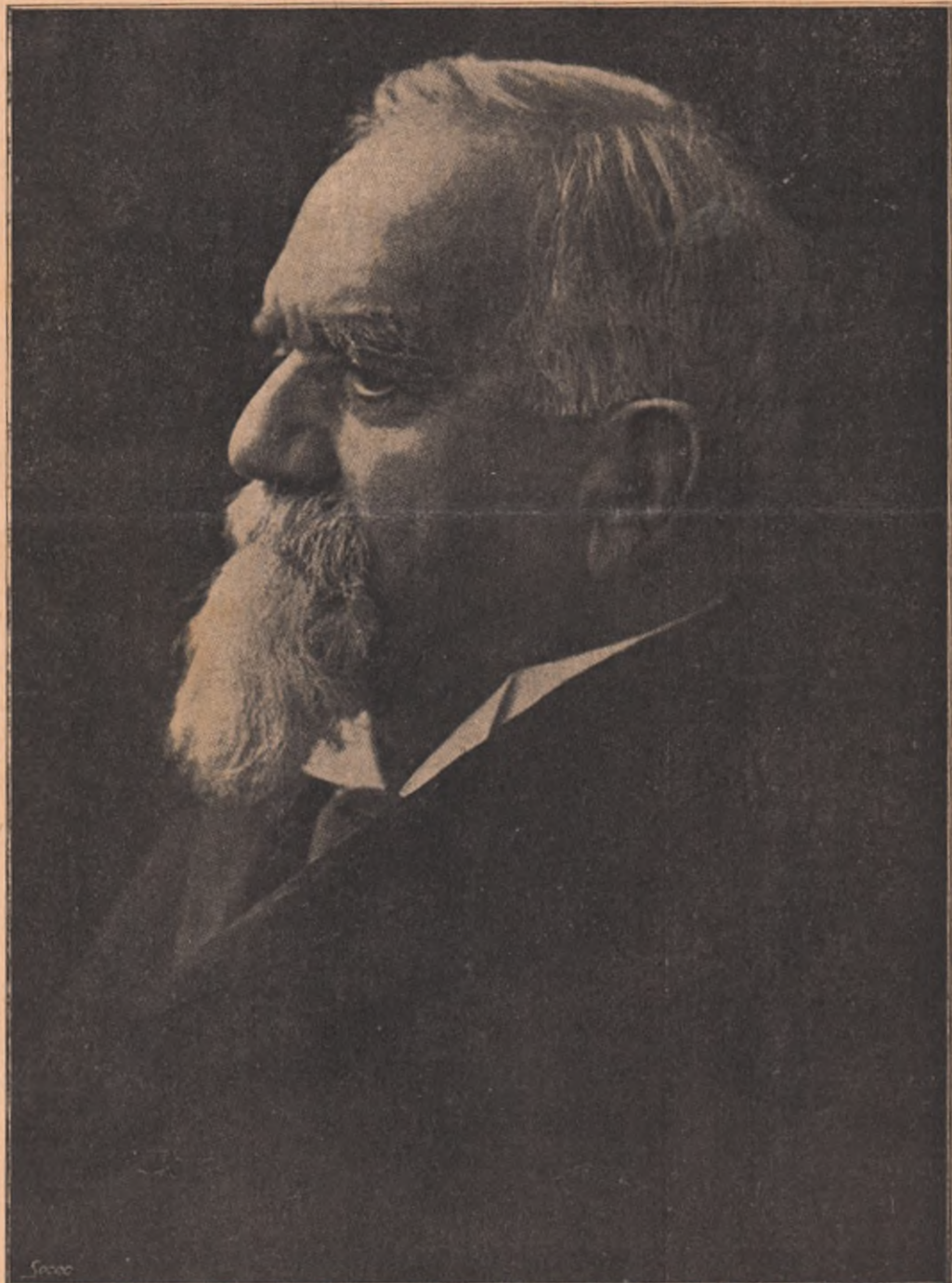
REVISTA ILUSTRATĂ SAPTĂMÂNALĂ

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 1. (1914)

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dollari. — Germania 15 M.

Orăștie, la Crăciun 1913.

Titu Maiorescu, distinsul nostru învățător, înalt Ovidiu, care îi dă Regele României, ord ce se dă de regina numai a românilor.

Biblioteca Județeană
"OVID DENSUSIANU"
Hunedoara-Deva
Nr. inv. 360.036

106
16

SĂRBĂTOAREA NOASTRĂ

putem numi și noi Românii transilvăneni, prăznuirea strălucită ce s'a făcut dlui *Titu Maiorescu*, întâiul sftenic al Maestății Sale Regelui Carol al României, în zilele de grea cumpănă prin cari trecu Țara în anul 1913.

Pentru energia și înțelepciunea cu care dl Maiorescu a condus, în calitate de prim-ministru al țării, guvernul și acțiunea României în aceste zile cu primejdii, și pentru ținuta sa plină de demnitate în conducerea istoricei conferențe de pace dela București, — regele Carol a distins pe luminatul său sftenic, sub care țara a ajuns la mărire de hotare, dar la o și mai prețioasă mărire de vază în ochii tuturor statelor europene, — dându-i Marele Ordin Carol I, în cel mai înalt grad de distincție, care *se dă numai domnitorilor!*

Onoarea cea mare ce a ajuns pe acest fericit bărbat, atinge în mod așa de plăcut și inimile noastre, ale Românilor din Ardeal, Bănat și Ungaria, când ne aducem aminte de faptul, că acest ilustru domn, *din Ardealul nostru este pogorător*. Tatăl lui Titu Maiorescu a fost *Român ardelean*, care și-a făcut studiile în Blaj, Cluj, Pesta și Viena, — și numai târziu a trecut în România, înființând acolo la 1836, o școală, în Mehedinți, și punându-se în slujba culturii naționale în Țară, unde eră încă mare lipsa de propoveditori ai culturii românești.

Fiu al acestui ardelean, trecut ca apostol cultural în România, e dl *TITU MAIORESCU*, care și el a fost multă vreme socotit de *cetățean ungar*.

În anul revoluției, iscate și în Țară, la 1848, fiindcă tatăl

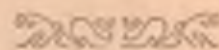
său plecase în Germania, a venit cu mamă-sa și a stat 4 ani la Brașov, la unchiul său Ioan Popazu, pe atunci protopop la Brașov, mai târziu episcop la Caransebeș. Se trăsese spre căminul familiei, spre Ardealul în care își avea și își are rudele. Abia la 1867, când eră om de 27 ani, a fost primit de corpurile legiuitoare de cetățean român. Și iată-l azi stând *pe cea mai înaltă treaptă* pe care poate urcă un cetățean al țării sale, ca întâi sftenic al regelui, conducând naia patriei sale în zile de cea mai mare însemnătate, pentru ce fu distins de regele său, cu un ordin ce se dă numai domnitorilor!

Sufletele noastre, care se luminează și ele de orice fapt frumos petrecut în regatul fericitorilor nostri frați liberi, înregistrează cu atât mai cu multă plăcere această sărbătorire a prea lăudatului bărbat, cu cât îl știm pogorător din Ardealul nostru roditor de bărbați aleși.

Iar când adaugem la asta, că și unul din cei 5 capi ai oștirii române care-și duse țara la mărire, dl *general Culcer*, cuceritorul *Silistrei*, distins asemenea de regele Carol în mod deosebit, e și dânsul pogorător din o familie ardelenescă (tatăl dsale a fost medicul *Culcer* din comuna Stârț, distr. Crasnei, trecut în România cam pe-o vreme cu tatăl lui Maiorescu), — bucuria noastră e și mai deplină. Căci pe lângă *Lazar-ul* nostru dat României, vădesc și aceste două nume, *Maiorescu* și *Culcer*, că element plin de sănătate e acest popor al nostru din Transilvania, Ungaria și Bănat, din care, iată, se ridică bărbați ce se știu înălța până lângă tronul țării în care au descăle-

cat, și săvârșesc pentru patrie faptele cele mai strălucite!

Prezintăm, de acest sfânt praznic, cu viuă plăcere în fruntea acestui număr chipul sărbătoritului *Maiorescu*, iar pe pagina următoare pe al dlui general *Culcer*, rugând cerul care s'a îndurat a lăsa să se nască pe pământ Fiiul său, să învrednicească poporul nostru a da naștere la mulți astfel de bărbați, după a căror fapte să aibă sărbători sufletești ca și acestea.

Abonaților noștri.

Simțim nevoia, iubitorilor noștri abonați, ca să stăm nițel cu dvoastră de vorbă și să vă destăinuim ceva din frământările, cari se zbat în cursul unui an în sufletul nostru. Sărbătorile sfinte ale Crăciunului sunt prilejul cel mai potrivit pentru aceasta: în fiecare casă coboară atunci bucuria, pacea și iubirea și fiecare suflet înțelegător simțește mai mult, ca altă dată, nevoile și durerile altora...

Și noi de nevoi și de dureri vrem să vă vorbim, iubitorilor abonați, de acele nevoi și dureri, pe cari le întimpinăm în cursul unui an și cari adesea ne copleșesc atât de mult, încât, — dacă n'am avea credința, că munca noastră trebuie să dea odală și-odală roade, — ni s'ar ridică ca stavilare de nebiruit, în drumul, pe care mergem de trei ani de zile încheiați.

...De trei ani de zile, — scurtă vreme în viața anui om, care nu luptă îndârjit cu viața și nu câștigă în fiecare zi câte o luptă asupra ei. Pentru noi și pentru viața acestei reviste însă, pe care dvoastră o primiți cu dragoste în fiecare duminică în casă, ca pe un prietin, care vrea numai bucurie și seninătate să vă aducă, — acești trei ani au fost lungi, fiindcă au fost o luptă continuă, pentru șinta urmărită pe deoparte, iar pe de cealaltă parte o luptă cu gretățile uriașe ce le re-

GENERALUL CULCER, unul din cei 5 capi ai armatelor române ce au năvălit în Bulgaria și lărgiră hotarele Țării. E scoborât din familie ardelenescă, din Crasna. E cuceritorul *Silistrei*.

clamă editarea unei reviste, care a căutat să-și facă drum în ani atât de grei și între împrejurări atât de neprielnice! Și nu ne-am plâns până acum — deși atât de des ni-a venit să ne plângem! Nu ni-am plâns, fiindcă am înțeles, că lipsuri și năcazuri își poartă umbra peste tot pământul românesc. Nu ne-am plâns, publicului nostru celitor, ca să nu-i mai tulburăm și noi seninătatea, care i-a rămas, — dar în sufletul nostru am sângerat cu atât mai mult!

Acum însă, iubii abonati, când încheiem anul al III-lea și începem un nou an de muncă, simțim, că ar fi un păcat împotriva însăși convingerilor noastre, ca să mai tăcem! Simțim, că tăcerea aceasta ar fi giesit să ni-o mai impunem!

De aceea, în preajma sfințelor sărbători de-acum, printre rugăciunile copilașilor și ale dragilor Dvoastră, se ridică și ruga noastră modestă, dar hotărâtă, prin care vă cerem și noi un dram de mai multă bunăvoință și sprijin! Vă rugăm, ca să îmbrățișați cu dragoste revista noastră, s'o răspândiți între cunoscuți și prieteni, și să ne dați și pe mai departe sprijinul D-voastră prețios, achitându-ne regulat abonamentul. Iar acei dintre D-voastră, cari mai au și ceva restanță, să binevoiască a ni-o achita și pe aceasta, căci restanțele acestea, mici pentru D-voastră și neînsemnate, la noi,

— adunându-se multe, — se ridică la sume mari și grele, cari tocmai ce ne apasă umerii, ca o povară ce abia o mai putem purta...

Cu acestea, iubii abonati și sprijinitori ai muncii noastre culturale, vă dorim sărbători fericite și vesele și dorim că anul ce vine, să fie și pentru D-Voastră și pentru noi, un an cu mai mult rod și cu mai multă bucurie.

Redacția și administrația revistei

„Cosinzeana“.

Evoluția aviaticeii.

Cel mai genial product de azi al tehnicii: mașina de zburat, se apropie de ultima fază a dezvoltării sale. După dibuirile pline de primejdii, după număroasele jertfe prestate, astăzi — deși numărul aviatorilor, care în 1908 eră 5, s'a ridicat azi peste 6000, — morții, în proporții cu acest număr, s'au redus în mod simțitor. Mașina zboară pe aripile vântului cu o siguranță aproape tot atât de mare, cum e aceea, cu care aleargă automobilul pe șosele ori expresul pe șinele lui tari de fier. Că nenorociri se mai întâmplă și că zierele încă tot mai înregistrează adesea jertfe, nu mai însemnează, că aeroplanul ar fi mijloc de comunicație periculos și nepractic.

S'ar putea spune aceasta numai în cazul, când nu s'ar prăvăli an de an zeci de trenuri de pe șine și nu s'ar zdrobi an de an zeci de automobile pe șoselele croite pe pământul — crezut sigur.

Așa însă, nu! Nenorociri sunt și ici și colea, dar acestea nu mai sunt nenorociri, cari să dovedească nepracticitatea și primejdia aeroplanului. Sunt nenorociri inevitabile — mai corect zis: explicabile — întocmai după cum sunt explicabile nenorocirile la automobile, trenuri ori vapoare... Și-așa aeroplanul s'apropie, după cum am zis, de ultima etapă a dezvoltării sale. Începe a se folosi la lucrări practice: menirea lui adevărată. Odată cu aceasta i se înjgheabă apoi și istoricul, pe care-l au întocmai și celelalte mijloace de comunicație, toate!

Istoricul acesta e interesant și e o pecete mai mult pe conduita progresului omenesc, care tinde spre perfecție.

Scriitorul francez *Roger Depagniat*, are marele merit de a fi făcut începutul acesta de istorie a aviației și cartea dânsului apărută mai zilele trecute, a avut o deosebită trecere și un deosebit tiraj. Din aceasta aflăm, că cel dintâi care a căzut jertfă zborului, a fost *Lilienthal*, în 1898. Lilienthal însă zboară „științific“ și moartea lui nu-i efectul unei greșeli de motor, ci a unei nebagări de seamă ușoare.

Inchinare străbunului frumos obicei cu creștin de a umbla cu colinda.

După moartea lui în proximități zece ani, până în 1908, nu se mai înregistrează nici o moarte. Și în acești zece ani au zburat oamenii mereu, aproape zi de zi. Moartea lui Lilienthal însă i-a făcut precauți și nișel chiar timizi. Probele lor se reduceau la acelea, de a cunoaște funcționarea aparatului și aerul. Se ridicau la câțiva metri de la pământ și parcurgeau distanțe neînsemnate: *învătau să zboare*, după cum o învață aceasta orice puișor, căruia încep să-i crească aripile și se dorește în nemărginirea albastră, ce-i surăde atât de promițător și atât de dulce.

După acești zece ani de continue probe și de continue temeri însă, apar oameni noi pe arenă, cari își însușesc în câteva săptămâni tot ce au învățat alții în zece ani... Văzduhul cu farmecul lui îi imbeată și — deși necunoscători perfecți ai acestuia — încrezuți totuși în aparat și în sângele lor rece, pornesc pe drumul ademenitor cu mai mult avânt și fără teamă de moarte. Ajung recordul de înălțime de 30 de metri și presa atunci jubilează. În parlamentul francez deputatul *Painlevé* vorbește despre aviație și afirmă cu multă hotărâre naivă, că aeroplanul s'ar putea ridica și până la 500 metri. — După trei săptămâni de probe continue după asta, aviatorii *Chavez* și *Morane* ajung recordul de înălțime de 3000 de metri.

Cu aceasta se începe în istoria aviației epoca primejdiilor și a nenorocirilor. În albastrul văzduhului la înălțime atât de mare, funcționarea motorului nu se mai poate

controla cu sânge rece, iar distanțele lungi învolvă și de sine pericoul.

În anul 1912 cad jertfă zborului 140 de aviativi și cu aceasta se face record. Aproape tot pe două zile și jumătate cade un mort. E cel mai tragic an în istoria aviației. Jertfele lui multe puteau ușor pune stavilare încercărilor mai departe; pe de altă parte însă impune inventatorilor o perfecționare a aeroplanului... Și cu tot numărul acesta al morților, în proporție cu numărul zburătorilor, primejdia nenorocirilor dispăre din ce în ce, începând încă cu 1908. În acest an zboară 5 și moare 1. În 1909 zboară 50, mor 3; în 1910 zboară 500, mor 29; în 1911 zboară 1500, mor 78; în 1912 zboară 5800 și mor 140 de inși. Dacă scoatem în relief și faptul, că cei 5 aviatori din 1908 percurg un drum scurt, abia 1600 kilometri, iar cei 5800 din 1912 unul de 20 milioane de kilometri, prin urmare un drum cu mult mai plin de primejdii și mai greu, — trebuie să recunoaștem ce autorul acestei cărți susține: că primejdiile și nenorocirile aeroplanului începând cu 1908 mereu se reduc. Până la anul acesta ține prima epoca a aviației: epoca primitivă, a încercărilor, a uceniciei. Dela 1908 până la 1912, e epoca recordurilor mari și a martirilor, iar după asta urmează epoca zborului sigur și liniștit, epoca industrială a ei.

De-acum mașina de zburat se va perfecționa tot mai mult și va intra în șirul celorlalte mijloace de comunicație: a trenurilor, a automobilelor și a vapoarelor. Va oferi

Cardinalul Rampolla, mort zilele astea la Roma. A fost secretarul prim al Papei Leo, ba chiar spiritus-rector al Intregei politici a Vaticanului. Sub noul Papă Pius, a dus viață aproape cu totul retrasă, mahnit de nedreptatea ce i s'a făcut a nu fi ales el după Leo, precum merită.

și ea aceleași siguranțe ca și acestea și va avea marele avantaj de-a te purta ca gândul: repede, lin, plăcut, dumnezeeste.

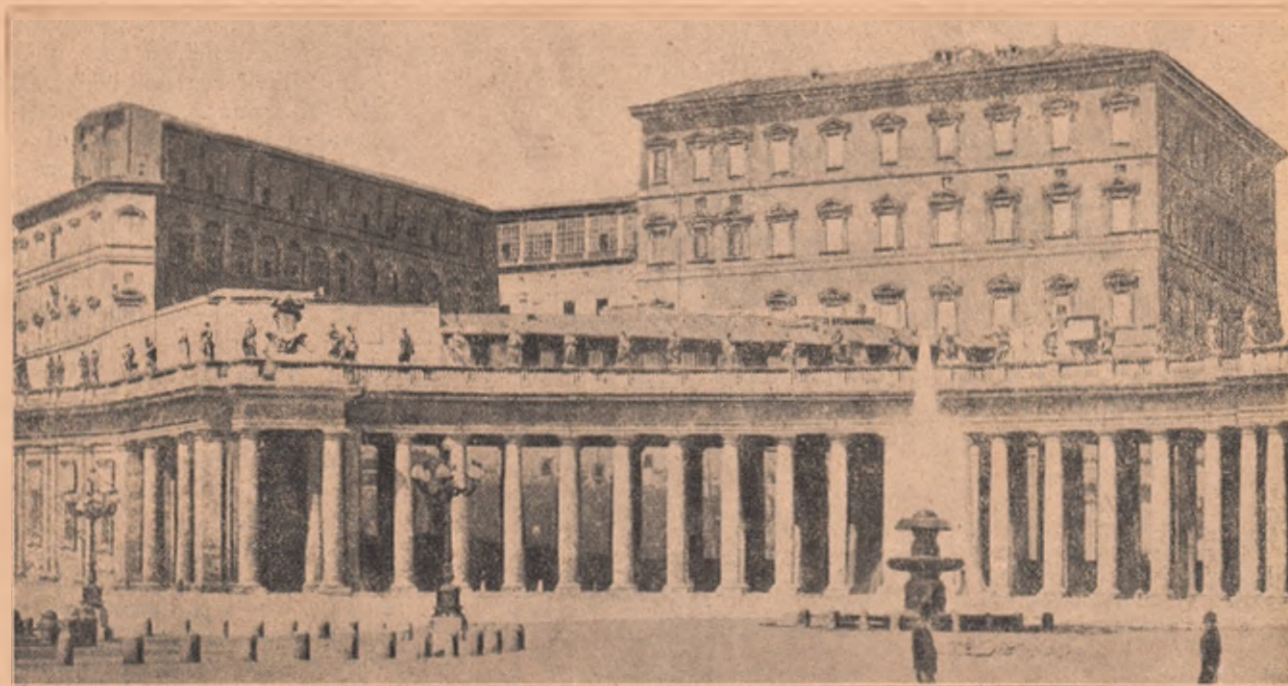
□ □ □

ARMATURA UNUI DREADNOUGHT

Uriășele dreadnoughte, pentru cari statele de câțiva ani încoace pe întrecutele cheltuii parcă sutele de milioane, sunt atât de încărcate cu tunuri, încât par adevărate guri de foc. E interesant, să vezi un dreadnought în largul mării, poposind maiestos, greoiu, ca o uriașă cetate de fier zidită în mijlocul nemărginirii de apă. Valurile adâncului biciuit de furtună se izbesc neputincioase de pereții lui de oțel și se sfarmă în miliarde de stropi mărunți și alburii, în vreme ce el privește disprețuitor, cu o cerbicie de necrezut, poporul de valuri. Simțеști în suflet, privind o scenă de aceasta, puterea creatoare a geniului omenesc și si-

Deputațiunea turcilor dobrogeni. Turcii din Cadrilater, din Dobrogea veche și din toată România, ținând luna trecută un Congres la Constanța, au trimis o deputație de 10 inși la București, să roage guvernul român a-i lua sub ocrotirea sa binevoitoare, asigurându-l de toată alipirea și buna credință a poporului turcesc. După primire, au publicat prin foi o scrisoare deschisă, foarte devotată și recunoscătoare României și Regelui Carol!

Vaticanul, curtea papală din Roma, în care a trăit și a murit Rampola, cel mai mare diplomat al acelei Curți

garanța cu care ființa aceasta a pus stăpânire pe forțele naturii...

Un dreadnought are de regulă câte patru turnuri de oțel, în fiecare turn câte trei tunuri cu gloanțe de calibru 30.5 cm., mobile astfel, că le poți îndrepta gurile în toate direcțiile și poți deodată slobozi spre aceeași țintă toate cele 12 tunuri. Acestea sunt tunurile cele mai puternice, dar nu mai puțin înspăimântătoare e și seria tunurilor, cari duc până la 5000 de metri. Acestea sunt tot 12 la număr și au calibru de 15 cm. Pentru alungarea torpedelor, dreadnoughtul are 18 tunuri cu tir repede, cu calibru de 7 cm., 2 tunuri cu calibru de 4.5 cm. și 2 mașini de pușcat. O parte din tunurile cu calibru de 7 cm. sunt astfel construite, ca să poată fi îndreptate și spre albastrul cerului, de unde le primejduiește în existență bomba aviatorilor. Pentru ca siguranța lor să fie cât mai mare mai sunt îmbrăcate în oțel greu, iar împotriva vaselor de sub apă au un al doilea fundament îmbrăcat tot asemenea în oțel.

În afară de aceste mijloace de apărare și de atac, cari formează armatura dreadnoughtului, mai sunt pe el uriașe mașini de electricitate, și aparate pentru telegrafia fără sârmă. Mașinele desvoltă o putere

de 27.000 cai vapori și pot mână vasul cu o iuteală de 22—23 miluri pe oră... În deplină activitate, alergând ca un nour temut peste valurile uriașe și slobozind râuri de foc din gurile de tunuri, — pare dreadnoughtul azi un iad aprins, ce biciuie păcatele omenimei...

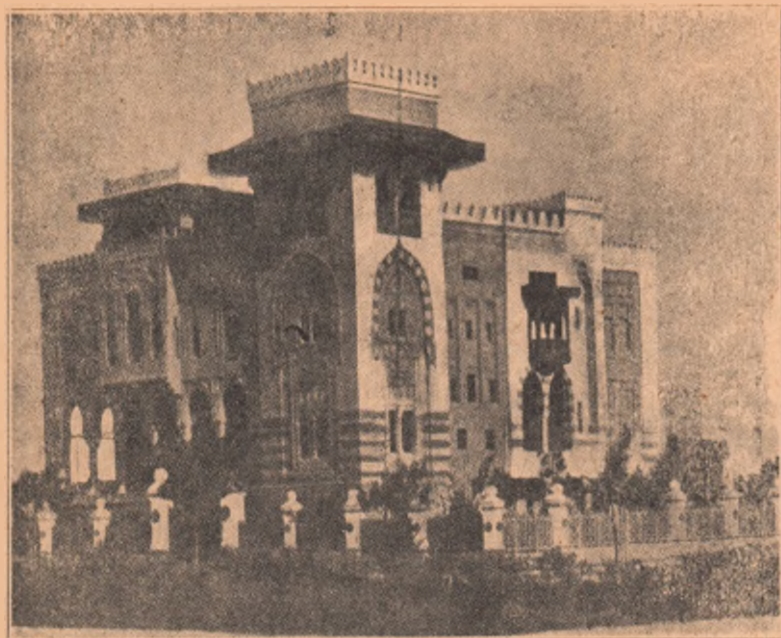
□ □ □

ROMANII ȘI OVREII

În legătură cu agitația Ovreilor, în Țară, pentru ștergerea articolului 7 din Constituție, „ușierul care nu deschide“, cum îl numește dl G. Bogdan-Duică, — dânsul a scris cartea sa „Românii și Ovreii“ la timp potrivit. În deosebire de alte lucrări cu aceeași temă, cartea dlui Bogdan Duică tratează această chestie vitală

Car mortuar-automobil, — cum se văd prin orașele mari: Berlin, Paris, Viena, etc. Căi cei îmbrăcați în jale și ei, lipsesc. Locul lor îl ține motorul ce abia se vede, și șoferul. La casa mortuară se face slujba. Sicriul se pune pe dricul-automobil, cei ai casei, rudele și stimătorii, îl petrec până la cutare colț de stradă, unde-și iau ultimul adio, — apoi dricul pornește în goană, cei ai casei îl urmăresc în tramvai și se întâlnesc iară la cimiterul, care e afară de oraș, uneori pe zeci de kilometri departe dela casa mortului. Până nu erau motoarele, îngropăciunile acestea, făcute cu carul mortuar tras de cai cu mers în pas, costau și foarte mult și reclamau timp prea mult. Cu dricul-automobil ele se fac azi și repede și fără spese atât de mari.

Vedere din Egipt Un palat adevărat capod'operă de arhitectură orientală, zidit în stil indian, de un înalt deregător egiptean în Helipolis (lângă Cairo).

pentru întregul nostru neam, așa cum trebuia: cartea domniei sale i-a în vedere relațiile dintre Români și Oveii pe întreg teritoriul locuit de Români, constatând același fenomen de cotropire economică și aceeași tendință de stăpânire politică.

Capitolului „Oveii din Ungaria și Ardeal“, cel mai interesant pentru cetitorii „Cosinzenii“, i se consacră aproape 50 de pagini, cele mai pline de cuprins și documentare, ce s'au scris asupra acestui obiect. O notă ce ridică valoarea științifică a acestei cărți, e bogata informație istorică și documentarea la fiecare pagină prin date statistice interpretate cu o remarcabilă perspicacitate.

Când ajungi la sfârșitul cărții, ai convingerea întemeiată pe un bogat material intuitiv, că organismul nostru social e pândit de o întreagă colonie de bacterii primejdioase și prolifică. Concluzia ce se impune obiectiv e: menținerea articolului 7 — „ușierul care nu deschide“ — și fortificarea prin muncă și solidaritate a corpului nostru național, ca să poată fi în stare să elimineze *din sine* și *de sine*, tot ce i-ar putea aduce peirea! Celor cari voesc să cunoască temeinic reala primejdie ce ne amenință din partea Oveilor, le recomandăm citirea cărții dlui Bogdan

Duică. E una din cărțile pe care Germanii le-ar numi „bahn brechend“.

□ □ □

A V I Z

Albumul lui Vlaicu

Aducem prin aceasta cu plăcere la cunoștința marelui obște, că ideea noastră, de a cuprinde în un Album, toate amintirile scumpe, toate datele prețioase, din viața mult regretatului fiu al Ardealului nostru, Aurel Vlaicu, — este pe calea unei fericite întrupări:

Dl *Alexandru Ciura*, distinsul scriitor dela Blaj, a avut bunătatea a primi învitate noastră și a lua asupra-și sarcina de a scrie dsa frumoasa și jalnicapoveste alui Vlaicu, de a arangea documentele, scrisorile, amintirile, fotografiile și tot bogatul material istoric rămas după scumpul nostru frate prea curând perdut.

Suntem fericiți când putem vesti acest lucru publicului românesc, fiind din nainte siguri, că scrierea dlui Ciura asupra lui Aurel Vlaicu, va fi o lucrare din cele mai interesante, mișcătoare și prețioase, în literatura noastră transilvăneană.

Rugăm cu o cale pe toți cari au ceva date vrednice de însemnat, sau amintiri prețioase despre dragul nostru Vlaicu, — să le pună la îndemână dlui Al. Ciura, profesor, Blaj (Balázsfalva), trimițându-i-le în cel mai scurt timp, — ca să le poată folosi în firul lucrării pe care a început'o deja.

Cam pe linia lui Februar nădăjduim a o vedea pusă în mâna publicului.

Cei ce doresc a se abona la acest op, să grăbească a o face de pe acum. După apariție prețul de vânzare e mai ridicat.

Banii se trimit la banca „Ardeleana“ în Orăștie.

După ieșirea speselor de tipar, venitul merge tot la „Fondul pentru Monumentul Vlaicu“.

Orăștie, 1 Ian. n. 1914.

Dr. Aurel Vlad, Dr. Romul Boca,
editori.

Cal prins în rețelele de droturi, în jurul cetății Adrianopolului. Mai nou cetățile se împrejmuesc pe mari depășiri cu rânduri de droturi dințate, de cari să-și rupă picioarele caii sau oamenii ce ar da atac asupra cetății. Abia se văd, ca uriașe pânze de paiangin, prinse de stâlpi scurți dar puternici. Aci se vede un cal care izbit de o astfel de rețea, de durere a sărit odată sus în două picioare, apoi a căzut pe spate și așa a murit. E fotografie de sub zidurile Adrianopolului.

Din lumea clownilor.

„*Ave Maria*”, piesa cea mai nouă a lui Victor Eftimiu, reprezentată cu atât succes pe scena Teatrului Modern din București, ne pune în contrast cu o lume pitorească, romantică și totuși reală, odinioară scumpă scriitorilor și publicului, azi neglijată cu desăvârșire. Voim să vorbim de lumea pestriță, adeseori grotescă, uneori sublimă, a circurilor ambulante. A fost un timp când ea interesă mulțimea cu prețiozitate, când aventurile sentimentale ale clownilor și ale amazoanelor erau în mințile tuturor. Dela romancierii populari și până la autorii dramatici de talent, toți câți aveau menirea să distreze publicul, își alegeau subiectele din vieța zbuciumată și așa de variată a artiștilor de circ.

De vreo treizeci de ani încoace însă, literatura a eliminat, nu știm de ce, aceste elemente pline de interes. Romanele, piesele de teatru și ziarele, au refuzat orice atenție obscurilor dar eroicilor bufoni ai arenei. Astăzi, lumea află așa de puțin despre ei, încât are impresia, că au încetat să mai existe. Nimic nu interesează în noi interesul pe care publicul îl purtă altădată vieții lor private.

Vieța aceasta însă, urmează să se scurgă întocmai ca mai demult, caracterizată de aceleași mizerii și decepții, de aceleași succesiuni de lumini prin circuri și de umbre livide prin mansardele înghețate. Clownii și acrobații zilelor noastre trăesc aceleași clipe de glorie efemeră, când execută, în tricouri de mătăasă, salturile lor mortale pe arenele circurilor, după cum, întocmai ca și înaintașii lor, ei sunt măsurați cu o căutătură desprețuitoare, când se prezintă în lume îmbrăcați la fel cu ceilalți. Și fiindcă nimeni nu se mai gândește să le scruteze astăzi existența lor privată, ne vine parcă să credem, că ei nu sunt capabili de suferințe și de pasiuni, ca restul omenirii.

Adevărul e, că pasiunile și suferințele lor, sunt asemenea alor

noastre tuturor. Ele capătă însă un prestigiu deosebit, din pricina decorului în care se mișcă. Arareori constăți un contrast mai mare între condițiile exterioare ale unei ființe și între sentimentele ei intime, ca la artiștii de prin circuri. A ajuns banală povestea clownului care, cu chipul spoit cu făină și îmbrăcat în haine grotești, plânge, răzimat de scândurile culiselor unde așteaptă să-i vie rândul ca să intre în arenă, la gândul grozav, că în vremea asta nevasta ori vreun copil al său, zac bolnavi de moarte într-o mansardă. A ajuns banală — dar nu neverosimilă. Pe fiecare dintre noi, durerea ne surprinde în mijlocul ocupațiilor noastre profesionale. Acelaș lucru se întâmplă clownilor și acrobaților. Dar profesiunea lor fiind tocmai apusul suferinței, mizeriile lor ne par ori atroce ori nereale. De aci obiceiul de a considera cu scepticism scenele cvasi-romantice pe cari scriitorii ni le înfățișează din viața lor.

De ce am numi romantice niște suferințe adeseori reale până la tragedie? Ceea ce îmi place și ceea ce admit: în piesa lui Victor Eftimiu, e tocmai nota de realism just pe care se bazează ea. Iubirea și îndoelile clownului Coco ar putea fi, ca fond, iubirea și îndoelile oricărui dintre noi. Capriciile și fluctuațiile sentimentale ale călăreței Wilma — sunt, deasemenea, de pură esență feminină. Le-am putea regăsi în majoritatea femeilor din lumea asta, fie ele burgheze, actrițe, ori ducese. Unde mai punem că *Ave Maria* ne duce într-o lume aproape uitată în zilele noastre? Autorul ei a dovedit, scriind-o, o semeție frumoasă și un interes curat pentru niște ființe demne de atențiune. Victor Eftimiu are dreptate: un scriitor are voie să-și aleagă subiectele unde-i place, chiar dacă subiectele acestea „nu mai sunt la modă”. Arta însă e datoare să neglijeze moda, și să cristalizeze orice sentimente omenești, când ele pot da naștere la accente sincere și adevărate.

Pe mine unul, aventura sărmanului Coco m'a mișcat mult. Am găsit întrânsa note spontanee și pitorești. Piesa lui Victor Eftimiu a avut și darul de a mișca în inima mea și de a le face să defileze în față-mi, legiunile de fantome scumpe adolescenței mele trecute. Cu toate că *Ave Maria* e o operă originală care nu repetă nimic din câte s'au spus, ea m'a transportat în lumea uitată a saltimbancilor, a căror poveste mi-a fermecat mai demult imaginația. Am revăzut mulțimea de eroi din romanele și melodramele pe cari le cunosc, cu luptele, suferințele și devotamentele lor, i-am revăzut cutreerând circurile de prin bălciuri și rătăcind noaptea pe câmpiile înghețate, în mersul lor din sat în sat. Am visat apoi la iubirile și la geloziile lor, la toate acele scene intime dar mascate de strâmbăturile lor profesionale, în vreme ce publicul de prin staluri râde și aplaudă, la lumina searbădă a becurilor de gaz, în atmosfera de grajd, particulară circurilor de oraș ori de bălciuri.

F. N.

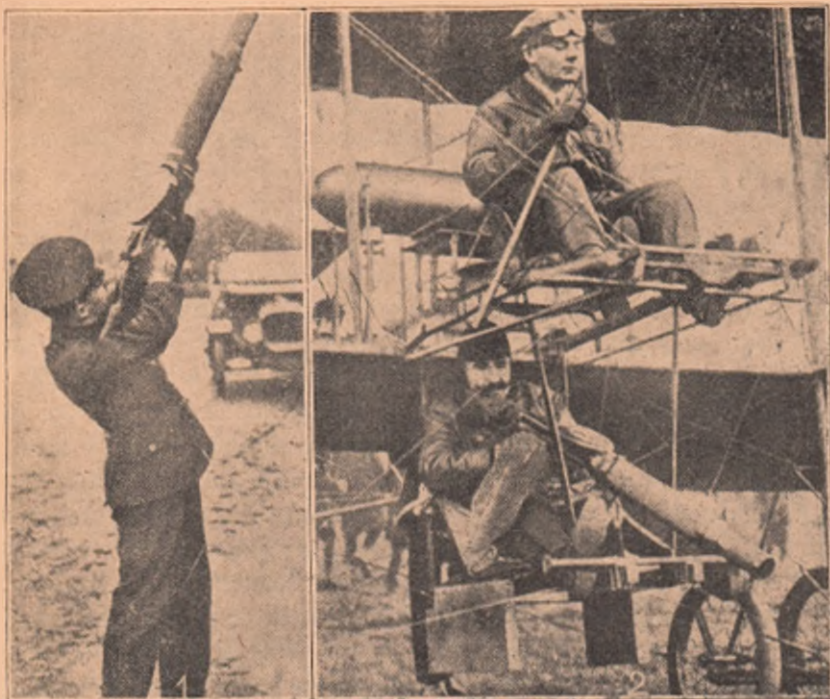

RÂNDURI MARUNTE

Marea zi a neamului: Regele Carol cetind mesagiul regal solemn! Arătăm în numărul de față, la mijloc, sala festivă de ședințe a parlamentului României în momentele solenne ale zilei de 28 Nov. 1913. Deputații și senatorii sunt întruniți. Iar sus, pe tribună, sub tronul regal, se vede Maestatea Sa Regele Carol (cu semnul x pe pept), cetind mesagiul festiv, care decretează incorporarea pe veci a Cadrilaterului, cucerit prin intervenire diplomatică și militară, în vara anului 1913, crescând coprinsul material și prestigiul moral al României, și pacificând Orientul, care ardea în flăcări acuz de un an de zile.

Regele e încunjurat de înalții săi sfetnici. Peste capul său se vede principele Ferdinand, la spatele său prințul Carol, la dreapta regelui dl Titu Maiorescu, — și ceilalți miniștri și capi civili și militari ai țării.

Sus, ca loge, e tribuna diplomatică (două logi); sub ea, în josul și-rului de statui, e banca ministerială, ocupată de data asta de ofițerii generali ai garnizoanei București. Jos în

Aeroplan armat! Se știe că una din destinațiile mașinilor de zburat, e aceea, de a arunca bombe sau alte materii explosive, de sus asupra orașelor ori cetăților inimice, — lucru ce l'a probat cu atâta biruitoare izbândă regretatul nostru Vlaicu la Asperrn. — Acum se fac altfel de probe cu aeroplanele: Ca ele înseși să fie înzestrate cu arme, cu un fel de tunuri mici, cu care să tragă de sus! — Chipul de aci ne arată: (1) Un soldat cercând să puște de jos în sus după aeroplan, cu o armă specială, un fel de tun de mână. Iar chipul de sub (2) ne arată pe zburător îndreptând tunul de pe aeroplan asupra unui punct oarecare pe pământ!

sală (la dreapta în chip) sunt domnii senatori și deputați.

Clipă sărbătorească, cum numai la 1877 au mai avut aceste Corpuri legislative, când s'a proclamat *neatâr-narea* Țării, iar acum inaugurarea erei de *reîntregire* a moșiei străbune!

Carmen Sylva împlinind 70 de ani. Sărbătorită deopotrivă de presa românească, ca și de cea streină, regina României, poeta Carmen Sylva, a împlinit luni, în 29 Decembrie, frumoasa vârstă de 70 ani. Din acest prilej i s-a remarcat activitatea literară și socială pe larg și a fost apreciată și premărită cu toată dragostea și cu simpatia întreagă, pe care și-o sădește

în suflet o ființă bună, cuceritoare și talentată, ca scriitoarea.

Esprimăm și noi aceleași urări de bine reginei-poete și îi dorim încă mulți ani fericiți, pentru ca să ne poată împărtăși neamul și pe mai departe de aceleași fapte de binefacere, de cari ni l-a împărtășit vreme îndelungată, ca regină a țării românești.

Din scrierile poetei Carmen Sylva dăm în numărul de azi al revistei noastre piesa: *Ultima sdrutare*.

*

† Ioan Kalinderu, fostul președ. al Academiei rom. și administratorul suprem al „Domeniului Coroanei”, s'a stins în zilele trecute în vârstă de 73 de ani, după o viață bogată

în activitate și plină de roade. Marele mort și-a lăsat averea de peste un milion Casei bisericii, zidită de dânsul, iar bogatul său muzeu familiei regale, căreia i-a fost întreagă viața un devotat din cei mai de seamă. — Odihnească în pace!

*

NINGE...

Ninge mereu... Văzduhul își scutură petalele albe în șire lungi și nesfârșite. Clopotele vestesc nașterea lui Isus, deșteptând sufletele la dragoste și pace. Cântecul lor străbate împrejurimile, trimitând câte un fior de mișcare crengilor, ce-și scutură pe rând câte un petec, din vălul de mireasă.

Sara de Crăciun.

Fete sfioase, se apropie de biserică, lăsând urmele pașilor în zăpada necălcată. O dără de lumina se împrăstie prin aer, de câteori ușa bisericii se deschide larg, închizând după ea sufletele ce caută liniște și pace.

Cântece de primăvară și laude, raze de luminițe se amestecă într'o învălire ușoară, cu miile de steluțe albe, ce se cern neconținut.

Seara sfântă a bătut la ușe. Credincioșii s'au întors pe la vetrele lor, să prăznuiască în familie sărbătoarea dragostei.

Inimile micuților au ajuns momentul tresăririi. Luminițele se aprind, povestind fiecare povestea ei. În ochii lor se resfrânge bucuria fericii ce se apropie.

Stau ghemuiți la ușe, așteptând momentul, când se va deschide, lăsând să se vadă visul așteptat de un an. Toată după amiaza, nu i-a prins jocul. Începură a se juca de-a „Moș-Crăciun”, de-a „Îngerul”, dar toate le lăsau neisprăvite, înviorați de surpriza ce îi aștepta.

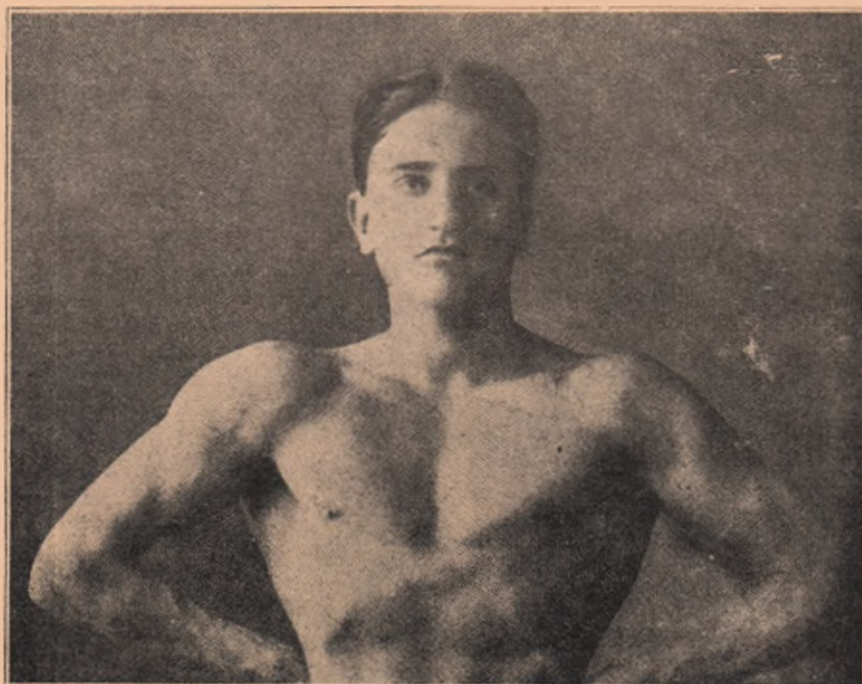
Alergau prin odăi, și se opreau de zeci de ori, la ușa cu misterul. Ce face acolo Îngerul? Pe unde a

ABONAMENTUL REVISTEI „COSINZEANA”

Revista literară ilustrată „Cosinzeana” apare regulat în fiecare săptămână, aducând *interesante ilustrații* din lumea mare românească și streină, articole variate și pline de învățătură și distracție, apoi nuvele și poezii alese, originale și traduceri. În felul cum se redactează, e unica revistă literară ilustrată la noi în Ardeal și în Bucovina *întocmită pentru familie*, și merită a 'nlocui toate revistele streine de acest fel.

Abonamentul pentru Austro-Ungaria e pe un an 12 cor., pe jumătate de an 6 cor. Prin efortinătatea ei dă prilej tuturor iubitorilor de cetire românească, ca s-o poată abona, căci e mai efortină, ca ori ce reviste similare streine și române.

Administrația revistei e în Orăștie--Szászváros.

Pept și mușchi dezvoltăți prin alergare.

venit, de ce nu l'au văzut?.. Cum îi sunt aripioarele, și cum de nu a înghețat de frig, din cer până la pământ?.. Mii și mii de întrebări, la cari mama nu mai ajunge a le răspunde.

„Lasă-ne mamă ușa crepețită, nu mai cât să incheapă degetul meu cel mic — se roagă ei, — să vedem și noi Îngerul“. „Nu se poate, dragă, căci se spărie și zboară“.. „Tu ai zis mamă, că sorioara noastră e înger acuma, lasă-ne s'o vedem. ce ne-a adus, și apoi mi-e tare dor de ea...“

Mama își șterge lacrimile, iar micuții încearcă a vedea ceva prin perdeaua dela ușe.

Un sunet de clopoțel îi deșteaptă. Încep a bate din palmi, năvălind spre ușe. Îngerul a zburat pe fereastră, dar și-a lăsat darurile, pentru cei cari au fost buni..

Buzele rămân întredeschise, ochii fixați spre lumea cea de basme. Misterul stăpânește sufletele, în vreme ce buzele îngână colinda:

„Astăzi s'a născut
Cel fără de 'nceput...“

*

Sara târziu... Străzile sunt pustii. Ceata colindătorilor s'a resfirat pe la căminuri. Luminițele, după ce și-au isprăvit povestea, au adormit și ele, răspândind un miros de ceară și rășină. Copiii dorm și ei, cu un suris în colțul buzelor, în brațe mai strâng încă câte-o păpușe, câte un soldat de oțel, iar sub perne, nuci de aur, zaharicale, mere crescute în grădina Îngerilor...

Dorm și visează... Sărbătoarea visării cu dragostea și misticismul seu, a bătut de-o potrivă la ușa bogatului și la cea a săracului. E pace și liniște acum...

Visarea și-a întins aripile peste coperișele caselor.

Visază acum copilul sărac și cel bogat, iar fețele lor sunt scăldate într'o strălucire de pace și mulțumire.

S'au depărtat și îngerii de pe pământ, cu fâlfăiri ușoare de aripi, perzându-se în zarea cu petale albe...

Ninge mercu, ... în fulgi mari și frumoși, ce să aștern ușori pe pervazul ferestrei, visând și ei înălțimile din care s'au desprins. Alb pretutindeni, o albeață ce luminează în noapte, și duce sufletele departe, în trecut. Din umbra odăii, e frumos să privești, isvorirea nesfârșită a petalelor.

Prinzi câte-o stelută mai mare, o urmărești până ce să contopește cu celelalte, începi jocul dela început, și te pierzi și tu în dansul curat al fulgilor, în vreme ce sufletul țese povești din trecut...

Nu înțeleg de ce sărbătoarea aceasta îmi umple sufletul de melancolie? Să fie oare pentru noi numai o amintire a atâtor iluzii pierdute?... Toate zilele din an să strecor mute, ziua aceasta îmi rescolește cele mai gingașe amintiri, îmi răscolește rana, abea încheată...

Stau și privesc în nimicnicie, în jurul meu tăcerea crește din toate ungherele. Din tăcerea aceasta apăsaătoare, se desprind cuvinte dragi,

un ciripit plâpând ce mă cheamă mereu... cuvinte... isvorite din inlunec. O melodie arginție, clară, venită dintr'un colțisor de rai, îmi umple sufletul de o învioreare dulce, adormitoare, iar din jocul ameziilor al fulgilor, ce par a lumina în noapte, un îngerel își flutură aripioarele într'un amestec vrăjit de aripi și petale. Chip răsărit din tăcere și nimicnicie, arătare duioasă a biete mele închipuiri bolnave, ce-mi apare de câte ori visarea și misticismul stăpânesc ceata micuților. Stau nemışcată, de teamă să nu-mi spulber vedenia.

Visam de tine... draga mamii.

Leontina Clura.

□ □ □

Tenorul Ionel Rădulescu, făcând turneu prin Ardeal în primăvara anului curent, se opri și la Orăștie. Aci luă asupra sa angajamentul de a conduce corul Reuniunii. Măestria în conducere o dovedi la 6 Iulie 1913, când înaintea noastră se desfășură un concert întru toate artistic. Campania de războiu din Țară îl reclamă, și încălzindu-l cu vorbe încurajatoare, împodobit de flori îl trimiserăm să-și facă datoria de soldat român. Trecu peste multe mizerii în decursul campaniei, le învinse, iar în luna lui Noemvrie sosi iarăși la noi. Il aduse dragostea de muncă. Reuniunea română de cântări din Orăștie îl angajă ca dirigent de cor pe lângă modestă retribuție.

Dela sosire, în 30 Noemvrie dete deja un concert foarte bine succes, la care în număr de tot mare au luat și streinii parte. Pentru sara de Sânvăsiu dirigentul și Reuniunea de cântări pregătesc o producțiune muzicală teatrală în localitate. Se va cânta ca punct mai însemnat „Serenada“ de Porumbescu și se va juca „Casa veche“ comedie în un act, o piesă de sentiment. În decursul dulcelui, Tenorul Rădulescu, însoțit de un cvartet și o solistă, plănuește să aranjeze concerte în diferite centre românești. Astfel e anunțat în Hunedoara, Iliu, Petroșeni, Cugir, Sebeș, Săliște, iar pentru 15 februarie e în proiect ca toată Reuniunea de cântări să dea concert în Deva.

Recomandăm cu căldură ca publicul românesc să sprijinească în turneul proiectat pe dirigentul nostru, căci prin aceea sprijinește totodată și o cauză social-culturală. O. S.

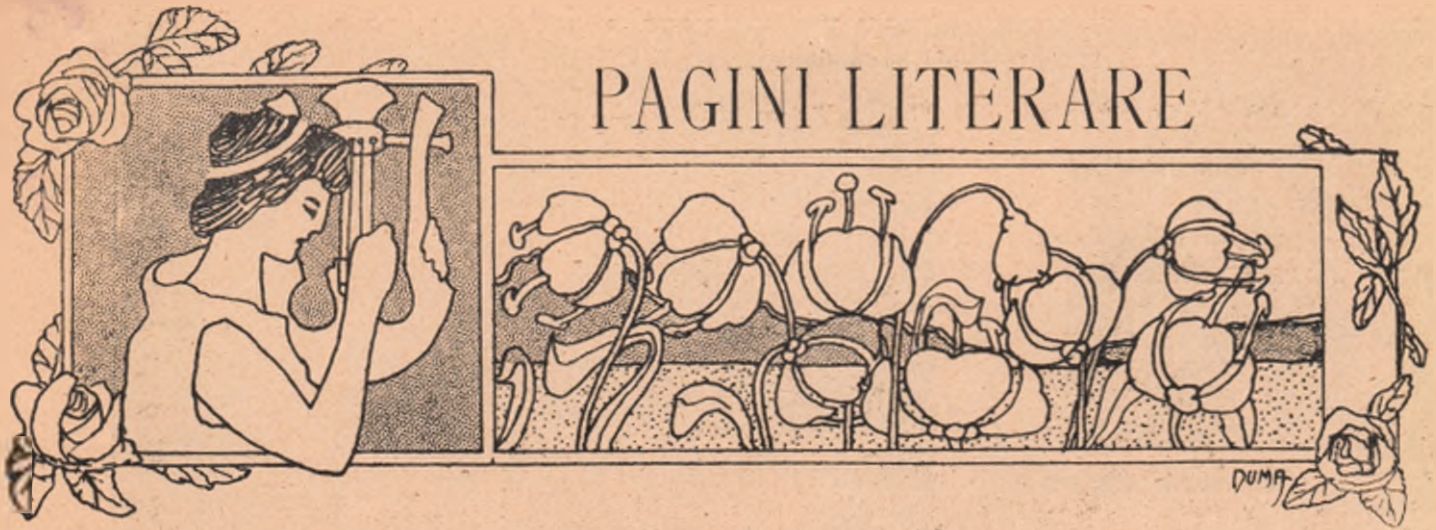

Marea zi a neamului: Regele Carol citește mesagiul regal solemn!

PAGINI LITERARE

Carmen Sylva.

I.

Așa duioasă, blândă Te visară
Străbunii mei în visul de mai bine:
Un inger bun trimes ca să aline
Durerea ce 'mpilă un neam și-o țară.

Urmașe Tu a gingașei Despinae,
Nu slava ce 'ndurații zei și-o dară,
Nu aurul ce tronu'ți incunjoară
Te fac să strălucești între regine.

Ci sufletul ce pentru Tine bate
În piepturile-atâtor milioane
Și rănile prin Tine vindecate

Te-au așezat senină 'ntre icoane
Și Te-au împodobit înduioșate
Cu cea mai strălucită 'ntre coroane!...

II.

Tăcu la versul Tău privighetoarea
Și freamătele 'n codri amuțiră
Și stelele țării veniră
Ca să-ți asculte ruga și cântarea.

Un mărgărit bogat ce se înșiră...
Căci El, de care-ascultă cerul, mereu,
Și-a revărsat spre Tine îndurarea:
Ți-a pus în mâni un scepriu și o liră.

O Tu, crăiasă blândă a simțirii,
În fața Ta o lume stă uimită,
Ți poartă 'n zare cântecul zefirii.

Te bucură și cântă fericită,
Mai e ca Tine alta 'n largul firii
De două ori regină prea-mărită?

III.

Zeită de dureri alinătoare,
Voi prea mări voința îndurată
Ce pasul Tău făcu să se abată
Spre cel mai bun, mai blând între popoare.

Voi prea mări puterea ce, bogată
Ți-a dăruit cununi nemuritoare,
Dar, când gândesc la rana ce Te doare,
Tresare mintea mea înfiorată.

C-o mână firea darul ni-l împarte,
Cu alta visul dulce ni-l destramă.
De ce ni-i drag și scump ea ne desparte

Și nu ține de focul nostru seamă:
De ce-a trimes nemilostiva moarte
Să-ți fure bucuria Ta de mamă?

I. U. SORICU

ULTIMA SĂRUTARE

CARMEN SYLVA

Eră noapte, și lecioarele preotese plecaseră să se culce. Numai una singură rămăsese de pază, lângă focul Altarului, în templu Hestiei. Eră atât de frumoasă, în vestmintele ei albe, că Artemisa își opreă razele pe lespelele templului s-o privească, iar undele mării luptau, alergând să-i atingă picioarelele.

Se spune că în nopțile ei de veghere, cu glas gingaș, privighetoarea o strigă neîncetat: Myglis! Myglis!..., pentru-ca frumoasele-i pleoape cu lungi și umbritoare gene să nu-i fie împovărate de somn. Vestala nu avea dreptul s'adoarmă, căci avea în pază focul sacru, ce nu trebuia să se stingă nici-odată.

Ochii ei, ca marea la apusul soarelui, erau plini de tainice focuri, într'altă, că întâia preoteasă, cu grije, cântând la dansa, își zicea: „Prea arzătoare îi este privirea!. Să fie oare oglindirea flăcărei ce păzește, ori numai văpaia extazului sfânt?..”

Fragedele-i buze de copil, îndurau par'că în silă făcerea îndelungată a nopții, ca și cum, dacă ar fi îndrăznit, le-ar fi deschis cu un duios ciripit de rândunică.

Deodată, minune! Focul așătat, ca de o mână nevăzută, sbucni în limbi mari de flăcări, până sus la acoperiș, iar stâlpii de marmură se înroșiră și străvezii se făcură. Frumoasa vestală, ca o statuă a Veneriei, fu scăldată de lumina ce crește, crește mereu, până ce din adâncul scânteietor de lumină, răsună de odată un cântec cu tonuri de harfă eoliană, un cântec cum ureche de om nu auzise încă și nici glas viu pe lume, nu-l mai cântase vrodată!

Par'că strunele harfei ar fi fost razele soarelui însuși, într'atât de nemărginit le eră versul!

Myglis își simți inima tremurând la auzul acestui cântec ce venea tot mai aproape, ca valul mării alunecând pe nisip, și o învăluia, ca un suflu cald și parfumat! Și iată că sunetul luă formă, și în fața ei, strălucitor apărură Phoebus-Apollon, cel mai frumos dintre zei.

Copila întindea mâinile ca să se apere de dânsul, de dânsul care-i vrăjea privirea cu ochii într'atât, că nici pleoapele nu putea se le mai coboare!

Înfruchiparea visului ei de tinerețe îi sta acum înaintea, de o mie de ori mai frumoasă decât o visase!

Și parcă i se părură că aude o șoaptă murmurându-i la urechi: „Întoarce-ți privirea, închide-ți ochii și inima, căci fericirea de carte te apropie, e moartea!”

— Și dacă e moartea, să vie cu bine!” îi îngână inima bucuroasă, și fără de a mai zice un cuvânt, copila căzu în brațele zeului!

Flacăra pe altar se făcea tot mai mare, deși de mult ea o uitase. Myglis nu o vede, Myglis nu vede de cât lumina lui Apollon, în fața căreia focul îi părea nevrednic de privit!

Cuvinte de dragoste îi șoptește el de aproape. Numele i-l îngână mereu ca și cum ar fi fost o cântare. Ușor apoi îi desface părul, și ca într'o mantie de aur se învăluie pe umeri cu dânsul, iar părul schimbă par'că în raze, luciri respândește împrejurul!

De atâta lumină ademenite, pasărilor, crezând că e zluă, glasuri de bucurie nestârșit înălțară.

Marea alergă se vadă această nouă Auroră, și în foc fu scăldată și dansa, ca marmora stâlpilor, ca pomii pădurei!

Firea 'ntreagă fu părtașă acestei nopți de adâncă iubire, și totuși firea 'ntreagă prea strâmtă părea, pentru a cuprinde atâta fericire!

„Aud, sbălându-mi-se caii! zise într'un târziu el copilei..., nu plânge, mă voi întoarce.

— O se mă uii!... că multe îți farmecă ochii!

— Nu, nu te voi uita!... Mă voi întoarce iarăși!

— Sunt și alte femei, mai frumoase decât mine!

— Așa crezi! Privește-te dară!” și el, netezind un perete de marmoră cu mâna, îl prefăcua în oglindă.

Myglis atunci se văzu alături cu zeul, frumoasă

ca dânsul, ca el strălucită, și la sânul lui capul de teanță și ascunse, căci ea nu-și văzuse până atunci fața!

Și zeul se 'ntorcea de câteori noaptea dansa eră de veghere, la focul sacru.

Odată întinzându-i o harfă, îi zise: „Cântă!”

— Să cânt? Vai, Phoebus, nu știu!

— Nu știi? Privește în ochii-mi atunci, și cântă!”

Iar Myglis, privind-i în ochi, începură să cânte, sfioasă la început, ca o păsărică ce viersul își încearcă, apoi deodată cu glasul puternic, un imn înălță bucuriei, iar Apollon zâmbindu-i, vorbi: „Așa! așa 'nainte! și dragele-i buze deschise, sub cari luceau ștraguri de mărgăritare, lung, lung i le sărută.

Iar buzele-i scurte, de dulcea-i sărutare, luceau ca blânde zori; iar ochii-i, — în care zeul își mângăiasă privirea, — asemenea cerului, ca două mari stele, în adânc tresăriră,

Trupul mlădios al copilei crescuse, iar pașii ei păreau că nici n'ating pământul.

Cine o vede se miră de frumusețea ei uimitoare, câțiva tineri își pierdură mințile, știindu-o vestală și pururea străină iubirii.

Întro altă noapte zeul o învăță să joace.

El cântă și Myglis jucă, pe lespezile templului, sprintenă și neobosită ca frunza pe aripi de vânt. Apollon chieamă Horele și Grațiile s'o învețe din ceară să facă frumoase și gingașe chipuri. Cu suflarea și cu mâna încălzită și frământată ceara, arătându-i ce formă să-i dea; așa că ea făcu de nenumărateori chipul lui și altceva nu mai vrură să facă nimica. Și stole nease-muite îi aduse, îndeletnicind-o să brodeze flori pe ele...

„Vezi, îi zicea el, când privesc eu câmpia, câmpia cu flori se îmbracă. Așa fă și tu; cu rumenile tale degete fă să se țeară pe pânză mii de flori!”... Și lucră toată ziua copila.

Tovarășele ei se minunau și o pizmuiau văzându-o..., iar faima măestriei sale se răspândi curând în largul lumii.

Myglis niciodată nu eră obosită. Zeul, deapuru-rea vegheilor, îi luase povara somnului, dându-i putere și sănătate.

* * *

Într'o noapte, Artemisa, zeia templului, venind în pădurea din apropiere, zări lumina ce strălucea înăuntru, și uitându-se, rămase încrămențită, descoperind că Phoebus-Apollon, divinul ei frate, iubea o fiică a pă-mîntului, și încă pe una dintre cele menite a rămâne totdeauna fecioară!

O clipă îi trecu prin gând o cumplită pedeapsă: dacă ar stinge focul de pe altar, Myglis ar fi de vie îngropată; dacă ar arăta oamenilor laptele ei, fata nevinoasă ar fi biciuită în fața obștei!

Dar... atunci ar da pe față și pe frate-seu, pe care

nimeni nu trebuia să-l vadă trăind, ci numai să-l slăvească în mersu-i pe bolta cea cerească!..

Deaceea, cu pas ușor trecu undele mării, lăsând în urma-i o largă brazdă de lumină, și, în noaptea în care din nou veghiă Myglis, Artemisa intră în templu, și disprețuitoare, încruntându-și privirea asupra-i, îi zise:

„Ești pierdută!. De acum Zeul nu va mai trece pragul acesta pe care eu veghez, iar pe tine te voi prăvăli în întuneric și desnădejde! Nici focul altarului nu vei avea cu ce-l întreține, de nu va veni Zeul să ți-l aprindă; deci vei muri, căci ai îndrăsnit se iubești pe Phoebus!“

Myglis, mai albă decât raza ce cădea din cornul Artemisel, se prosternă fără de a mai spune un cuvânt.

Ea zări, ce e drept, cum marea devenea trandafirle sub pașii Zeului care venea, dar îl văzu apoi depărându-se de teamă, de a nu da ochi cu soră-sa, ce neclintită stă pe pragul templului.

Pe altar mai pălăia când și când o slabă licărire, dar copila nu avea mintea la dansa, așa că în zori se stînsese cu totul, iar asupra lumii spăimântate, soarele, — ascuns de mâniaoasa zelă, — nu mai răsară, și întunericul se întinse peste tot pământul.

Myglis, în noapte învelită, crezută că Phoebus o înșeală, și că a luat alt drum, către o altă fată, mai fericită decât dansa. Abia atunci văzută că focul se stînsese, și zadarnic se ludi să-l așăze cu suflarea, că ridică doar pușină cenușe ce-i înlătură împrejur și-i căzută la picioare.

Cu brațele întinse ea strânse altarul la piept să-i dea o nouă căldură, simțindu-și inima închisă de atât de foc, cât poate cuprinde o lume; Artemisa intră în templu și cu o săgeată o țintea de altar.

Sângele-i se scurse picătură cu picătură și Myglis rămase mai albă decât o statuă...

„Priveste-ți iubital, zise Artemisa, râzând și dezvoltându-și fața — așa pedepsesc eu pe fecioarele cari își uită datoria în brațele tale!“

Phoebus intră grabnic în templu și dete un groaznic țâp, văzând pe Myglis întinsă pe altar.

Copila îi surăse încă, și ochii aproape stînși, îi întoarse către dansul El smulse săgeata, dar nici un strop de sânge nu mai curse.

O prinse la sân să-i dea iar o nouă viață; ea în loc să reînvie, se topi cu totul deodată.

Atunci Zeul fugi din templu, blestemând pe soră-sa, — care râdea de disperarea lui, — și ascunzându-se în nori deslănțuți o furtună și torente de ploaie!

Când fecioarele preotese putură iar să între în templul Hestiei, găsiră focul stins, pe vestală nicăiri, iar pe altar zăriră o piatră minunată: albă ca un val de fecioară, albastră ca o rază de lună, verde ca marea și cu o flăcără trandafirică tremurând în adânc...

Eră ultima sărutare alui Phoebus-Apollon.

DE ÎNCHIRIAT

CATON THEODORIAN

Sub un cireș înflorit din curte, lângă niște tufe învoalate de soc, o femeie tânără, nostimă și curățică spălă rufe într'o albie. Eră numai într'o fustă de stambă, cu o cămășuță pe ea și cu mânecile sufocate până'n cot. Când am intrat pe poartă a stat din lucru, și-a șters mâinile pe ceva și-a adăstat să vadă ce caut. Pe urmă a făcut vreo doi pași spre mine, legănându-se, mlădioasă ca o ramură de plop, cu un zimbet galeș pe gene.

„Văd de închiriat, — îi zisei ducând mâna la pălărie — și-aș vrea să cunosc casele!“.

Imi spuse că numai catul de sus e de închiriat, patru odăi, cuhnia și o pivniță, curte de paseri și grădinița în care înfloriseră gura leului și nemțisorul.

Casa aceasta venea așezată pe un dâmb. Odăile de sus dădeau pe un tăpșan despărțit pe mijloc printr'un stachet de lemn; de acolo se lăsau câteva trepte, bătute în pământ pe țăruși și se făcea un povârniș pietruit cu caldarâm; odăile de jos dădeau în curticica asta:

„Aici jos stăm noi... Dăm numai casele de sus. — Dumneavoastră închiriați?“

— Noi, da... bărbatu-meu adecă, ale lui sunt. Acum e dus prin județ cu distribuția: dumnealui e distribuitor la tutunuri.

— Cum îi zice bărbatului dumitale?“

— Ioniță Smărăndescu și pe mine, închee râzând, Aritica“.

Intrarăm la tocmeală, că odăile nu erau rele. Coccoana Artirica cerea opt sute de franci pe an. Eu am dat șapte sute și dacă se leagă să ceruiască scândurile, să zugrăvească și să pună geamlac foisorului. Turavura ne-am împăcat.

Peste mână imi venea să iau casă într'o curte cu proprietarii, dar altele nu găsisem și-mi eră silă să mai umblu.

Spusesem că nu le iau decât pe șase luni, că așa-mi eră hotărârea.

Coccoana Aritica știă să îmbie:

„Lasă c'o să stați și mai mult, numai să vă învâțați la noi. Pe noi ne știe o lume de oameni pacinici ce suntem, la noi nimeni n'a stat mai puțin de doi ani și tot boieri am avut, ofițeri, judecători, oameni mari“.

Ajunse vorba la contract:

„O să facem contract, coccoană Aritico.“

— Cum poțtești dumneata... dar între oameni cinstiți ce mai trebuie... Pentru șase luni cât zici dumneata. Uite o fitanță“.

Se uită dulceag proprietăreasa, în obraji i se făcuseră gropițe, dinții toți i se iveau albi ca zăharul printre buzele cărnoase ce împlineau o gură unsă cu

miere parcă. Stă cu brațele goale, puțin rumenite și plinuțe, încrucișate pe un sân pietros și țanțoș prin cămășuță. Nu mai făcui vorbă și scoțând sutarii îi pusei în palmă. Și mâna-i eră mică, îngrijită, cu unghii frumoase:

„Bine... Dar să zoriți cu reparaturile, că stau pe cheltulală la hotel și peste vreo cinci zile îmi vine și calabalăcul cu trenul.

— Domnișoru e funcționar?, mă întrebă.

— Da.

S'a legătuit înc'odată și eu am plecat. Lângă portiță proprietăreasa și-a adus aminte că stătuse cu brațele desgolite și și-a tras iute mânecile în jos, pe coate la vale, parcă întrebându-mă cu ochii de nu-i stătea mai bine cu ele cum fusese. Pân'am urcat în trăsură a stat înfiptă acolo, și ochii îi jucau în vâgăune ca niște cărăbuși pe spuză încinsă.

La săptămână făcui și cunoștința proprietarului. Domnul Smărăndescu, ca distribuitor la tutunuri, eră mereu dus de-acasă cu cărucioara sa, tot pe drumuri. Părea om năcăjit, avea o față smeadă, părilită de vânturi, cam chel, ghindoc, trecut de cincizeci de ani și scump la vorbă. Îi zic:

„Uite domnule Ioniță, am luat casa dumitale, m'am înțeles cu cocoana Aritica, am dat cât nu face și-a rămas vorba să faceți reparațiile. A trecut sorocul și nimic nu văd: odăile tot așa, dușumelele, geamlăcul... Eu m'am bizuit pe-o vorbă. Am luat pe șase luni. dacă nu ne ținem de ce-am zis, la toamnă mă mut.

— Da, da“, îmi răspunse domnul Smărăndescu, rumegând vorbele, „facem. Pofțiți de vă mutați în două odăi până rânduim în cele din față, pe urmă facem în celelalte.

— Bine, fie și așa“. Iar cocoana Aritica, din capul scării, veselă, zimbea.

Dar a doua zi când am venit cu lucrurile în camion, ia-l pe domnul Smărăndescu de unde nu e. Mi-am dichisit cele două odăi și-am început să aștept meșterii. Pe la prânz m'am pomenit cu proprietăreasa:

„Mă rog de iertare, că hărbatu-meu a pornit des dedimineață, de asară l'a chemat la regie și i-a dat ordin... Ce eră să facă? Dar pune dumneata să facă ce e de făcut, că plătește el“. Mă uitam lung la ea și-mi venea să râd:

„Cum vine asta?

— Foarte lesne, dacă s'a întâmplat așa. Să nu vă supărați... Chemați meșterii, plătim noi tot.

— Bine cocoană Aritico, dar să n'avem vorbă mai la urmă. Mai bucuros aș fi fost să faceți dumneavoastră cum ne înțelesesem“.

Avea un graiu așa de ciudat cocoana Aritica, se ținea stăruitoare dinainte-mi și părea totuș atât de firească și de liniștită. Se vede că venia dela albie că eră cu brațele goale iară până în umăr. S'a dus mulțumită că n'a eșit gâlceavă și eu mă gândeam ce

nepotrivire de vârstă și de fire între domnul Smărăndescu și nevastă-sa.

Pe la jumătatea lunii s'a întors și distribuitorul cu cărucioara. Am prins de veste și l'am rugat să vină sus:

„Ia te uită, domnule Smărăndescu, eu zic că și dumitale o să-ți placă. Am adus meșterii după vorba cocoanei, odăile sunt păhar. Zugrăvitul a costat câte cincisprezece lei de odaie, fac șasezeci, geamlăcul l'am plătit treizeci și vopsitul douăzeci și doi. Mi-ai intrat dator cu o sută doisprezece lei“.

Domnul Smărăndescu rotea priviri pe pereți, se uită la dușumelele ce luciau glanț și nu-mi dădea nici un răspuns, adăstând, parcă, să-i vină cineva într'ajutor ca să-și deslege limba. Se ivi într'aceea și proprietăreasa, c'o floare în părul ei negru ca păcura. Numai așa prinse și domnul Smărăndescu să-și miște limburușul, melișând câteva vorbe:

„Auzi Aritico ce spune domnu... o sută doisprezece lei fac reparațiile“. Și cocoana Aritica:

— Fac, cine zice că nu fac, că... domnu a adus meșteri scumpi, cine zice. S'ar fi putut și mai ieftin, acum ce-o să facem...

— Noi suntem oameni mici“, scăpă din greul sufletului domnul Smărăndescu, „n'ar fi vreme de risipă, tocmai luna asta am niște lipsuri de împlinit...

— Las' c'o fi din căștul ce vine“ găsi numai decât cocoana Aritica.

Eu mă uitam la ei și tăceam. Mă uitam cam mirat la părul cocoanei Ariticăi, adus în frunte dintr'o pieptenătură cu bălbătăi, cum se făcea vioriu din răsfringerile vinete ale florii pe care cădeau sforicele de raze de soare, pe obraji i se lăsase o undă purpurie, o văpaie, cerculețe oacheșei umbreau vâgăunele și clipia șiret.

Proprietarii așteptau vorba mea. Clipitul pleo-pelor Ariticăi mă făcea și pe mine să clipesc:

„Fie și cum ziceți dumneavoastră... Oiu stă anul și ne-om răfui.“ Încheiai și luai o gazetă în mână, ca să priceapă și să mă lase.

Plecară oamenii împăcați și mai puseră sfat, pe șoptite, în sală. Când m'am uitat să văd de s'au dus, m'au fript ochii proprietăresei unsuroși ca măslinile. După aia au eșit amândoi din sală în curte.

Mă grăbisem s'o scurtez ca să scap de sub privirile ciudate ale Smărăndeascăi. Numai după ce s'au dus m'am gândit că mă dădusem legat pe un an, când mie-mi ardea grozav de mutare după șase luni.

Câteva zile am stat bosumflat și treceam mâniat pe dinaintea locuinței lor, făcându-mă că nu-i zăresc când îmi dedeau bună ziua. Cum să mă lege la gard!

După o vreme am auzit clopoței dela cărucioară clincăind, semn că domnul Ioniță pornise cu distribuția și cocoanei Ariticăi i-a înseninat la mine a doua zi chiar:

„M'aș ruga la bunătatea dumitale... Nu ne-ajun-

gem din parale pentru o săliște ici, o palmă de pământ a jupănesei Isădiei, c'o vinde și-am vrea s'o luăm. Îmbună-te dumneata, că n'avem dela cine, din câștul viitor“.

Eu scriam și-o ascultam fără s'o privesc. Mi-a stănut condeiul și am ridicat ochii s'o retez odată pentru totdeauna.

Cocoana Aritica se îmbrăcase într'un capot nou de tulpan, cu horboțele, în păr își prinsese un trandafir și avea niște ochi! Am scos două sute de franci și i-am dat. La săptămâna s'a întors domnul Smărăndescu și-a venit să-mi mulțumească:

„Nu știu cum să mă plătesc de inima d'ale a bună, noi, oameni mici, cu boerii de nu ne-om ajută“.

Când a venit sfântu Dumitru m'am trezit cu chiria plătită încă pe un an. Până la Crăciun cocoana Aritica, cu ochii ei, mi-a mai stors câteva sute, iar domnul Smărăndescu mi-a mai miorlăit la ureche:

„Cu d'al de dumneavoastră de nu ne-om mai înfiripa și noi, oameni mici“.

Acum s'au făcut doi ani de când stau cu chirie la Smărăndescu, am zidit o magazie, am pus tinicheaua pe coperiș și mai am și vr'o cinci sute de lei de primit.

Mai serile trecute a venit iară distribuitorul, ghebos, tușind, și galben ca zeama de leșie:

„Domnule dragă, trăite-ar Dumnezeu, a dat mare năcaz peste noi... Avem niște blestamate de parale cu ipotecă în prăvălia de peste drum, mâne e mezatul și de nu arturisim ni-le suflă dușmanii, mai îndură-te odată că și sufletul mi-l bag în iad pentru dumneata“. Abia răsufală, se ștergea cu degetele pe buze și avea o mutră ticăloșită de tot. Se întrecă rău. N'am mai putut să înghiț și l'am luat la gură furios, de a șters'o cu capul între umeri, cocoșat ca o jigodie.

Fierbeam și-am vrut să ies din casă. În prag cocoana Aritica. Cu ochii ei, cu graiul ei, cu viclesugurile ei de vulpe, cu trupul ei cel tras prin inel și frângându-se din șale. Mare comedie și asta:

„Poftim cocoană Aritico“ i-am zis, „taci, numai să nu te mai aud“.

Zăulit am plecat de acasă în ziua aia și numai noaptea m'am întors. Ardea o lampă în odaia de culcare a proprietăresei...

În ajunul Rusalilor, deunăzi — zile de odihnă — a venit și domnul Smărăndescu ca să stea cu nevasta de sărbători și să-și mai înzdrăvenească oasele strivite în haraba. S'a urcat și la mine și-a stat de vorbă vreun sfert de ceas, ca să mă întrebe de sănătate. Când să plece, ce te gândești?

„Vream să vă mai spun ceva de pe-acuma, din vreme, ca să știți... Chiriile s'au scumpit, fără nouă sute nu mai putem da casele...“

De data asta nu mi-a mai fost mirare. După atâtea ș'atâtea mi s'a părut și firească pretenția lui. Am cercat însă să pun judecată:

„Bine, o fi... Dar chiria mea e plătită pe doi ani încă, trebuia să vă gândiți când ați alergat după banii ce vi i-am dat“.

Domnul Ioniță se făcuse mare, crescuse de-o prăjină, odată s'a îndreptat din șolduri, i-a pierit cocoașa, a strâmbat din buze și m'a dojenit c'o vorbă:

„Dumneata vrei să te hucuri la noi, niște oameni mici...“

— Nu mă bucur dle, Doamne păzește. Să ne răfuim. Dați-mi ce aveți să-mi dați și eu mă mut. Ne-om mai vedea când mi-oi vedea ceafa.

— Ți-e lesne dumitale... acum.

— Când acum?“

Cocoana Aritica dăduse cu bobii. Iacăt-o că vine cum eșia domnul Ioniță, dunăre — spumând.

Ei, când vine cocoana Aritica s'a isprăvit, nu mai e chip de împotriveală, nu mai e lege, nu mai e dreptate. Mi-a stors nouă sute de franci și m'a băgat rob la dumneaei încă pe doi ani...

„Cât o să mai stau eu nenisorule în casa ăstor oameni, mă gândeam: O să mă pună să le cumpăr și-o bină, să le clădesc prăvălii, să fac rost de o sfoară de moșie. Mă scot la ciuperci dumnealor, cu „câștiul ce vine“.

Dar cocoana Aritica parcă mi-a găcit gândurile. S'a apropiat ca o mășă lingușitoare și mi-a spus imbiator și zaharisit:

„Ei lasă, că de mutat nu te muți dumneata dela noi. Unde mai găsești altundeva așa bine și ieftin...? Aa, nu zău, spune drept, te-ar lăsa inima să te muți dela mine?“

Scrisoarea unei fetițe

cătră Moș-Crăciun.

Dragă Moș-Crăciun
Cu sufletul bun
Te rugăm să vii,
Cu brațe ncărcate
De daruri bogate
Să 'mparți la copii!

Eu sunt mititică
Vreau o păpușică
Și un cărușel.
— Ori un legănuț
Frumos și drăguț
Să mi-o culc în el.

Și să-i cânt de dor:
„Nani pușor...
Dormi tu frumușel,
Mama-i lângă tine
Te 'ngrijește bine
Ca pe-un îngerel“.

Am luat eu seama,
C'asa-mi cântă mama
Când vrea să mă culce
Imi spune de crai,
De ingeri, de rai
Și-mi face-apoi cruce...

Și eu am să-i fac
Și-am să mi-o îmbrac
Cu iie cu-altiță,
Pieptăraș cu flori,
Cu brău tri-colori
Și să-i pun crătință.

Și-am să-mi învăț fata
— Cum mă 'nvață tata
Să fie cuminte,
Să se poarte bine,
C'asa se cuvine
S'ascuți de părinte.

Ah, ce fericire
Și răs și iubire!
Câte-o să-i mai spun..

Te sărut frumos,
Să vii sănătos
Dragă Moș-Crăciun!

AURELIA POP

Cântec.

*Ninge pe alee floarea
Și pierdută n aiurire
Trilură privighetoarea
Arii triste de iubire...*

*Vină... Banca te așteaptă
Sub umbrarul din grădină:
Tot frunzișu-i numai șoaptă
Și de dragoste suspină...*

*Vin să-ți împletesc cunună
Din gingașe flori de nalbă
Și în albul clar de lună
Vei părea o zână albă...*

ST. O. IOSIF

CĂMĂTARUL

H. de BALZAC

„Da, vorbi Gobseck cămătarul, nu aceia cari au cel mai mic credit la bancă, trec pragul biroului meu. Fie ce pas făcut spre mine, denunță o desnădejde, un faliment aproape de a izbucni, și mai ales un refuz de împrumut, încercat la toți bancherii. De aceea nu văd la mine decât cerbi încolțiți de vânzători.

Ei bine, crezi dta că e puțin lucru a pătrunde în cutele cele mai ascunse ale inimii omenești, a cunoaște viața altora, a o cunoaște în toată goliciunea ei? Spectacole vecinic variate: plăgi grozave, mahniri de moarte, scene de amor, de mizerie, pe cari apele Senei așteaptă să le curme, bucurii de oameni tânări, cari duc la eșafod, răsede de desperare și serbări fastuoase. Eri o tragedie: vre-un nefericit părinte, care se asfixiază, fiindcă nu-și mai poate hrăni copiii. Măne, o comedie: un tânăr va încerca să-mi joace scena domnului Dimanche, cu variantele epocii noastre. Ai auzit de sigur slăvindu-se elocvența celebriilor noștri predicatori; mi-am pierdut și eu de vreo câteva ori timpul, ca să-i ascult; m'au făcut să-mi schimb câteodată opinia, dar purtarea, niciodată. Ei bine, luați acești preoți, cu Mirabeau și cu Vergniam laolaltă, nu sunt decât niște gângavi, pe lângă oratorii mei. Ade-sea, o tânără fată îndrăgostită, un negustor bătrân, aproape de faliment, o mamă care vrea să ascundă greșala fiului ei, un artist muritor de foame, un curtean la declinul lavoarei și care vede scăpându-l, din lipsă de bani, roadele eforturilor lui de o viață întreagă, m'au făcut să mă înflor. Acești actori sublimi jucau numai pentru mine, și fără a mă putea înșelă. Privirea mea e ca și aceea a lui Dumnezeu: ea pătrunde în fundul sufletelor. Nimic nu mi se poate ascunde. Nimic nu se refuză aceluia, dela care aștepti suma de bani, care să te mântuiască. Sunt destul de bogat, spre a cumpără conștiința acelorora, care-i pun în mișcare pe ministri, dela servitor și până la amantele lor. Nu e aceasta adevărata Pulere? Aș putea fi de-

smerdat de femeile cele mai frumoase. Nu este aceasta Plăcerea? Puterea și Plăcerea nu rezumă ele întreg ordinul social? Suntem în Paris vreo zece oameni de acest fel, toți regi necunoscuți și lăcuți, arbitrii destinelor voastre. Vieța nu este ea o mașină, a cărei mișcare i-o dau banii?

Să știi un lucru: mijloacele se confundă întotdeauna cu rezultatele. Niciodată nu se va putea separa sufletul de simțuri, spiritul de materie. Aurul este spiritalismul societăților noastre. Legați de același interes, noi ceștialați cămătari, ne adunăm într'o anumită zi a săptămănei în cafeneaua Thémis, lângă Pont-Neuf. Acolo, ne descoperim unul altuia misterele finanței. Nici o avere nu poate să ne mintă, căci posedăm tainele tuturor familiilor. Avem un fel de *Carte neagra*, în care se înscriu notele cele mai importante ale creditului public, ale băncii, ale comerțului. Ca suișii ai Bursei, noi formăm un fel de Sfânt-Oficiu, unde se judecă ei se analizează acțiunile cele mai indiferente, ale tuturor acelorora, cari posedă vreo avere, și întotdeauna găcim drept. Unul dintre noi supraveghează masa judiciară, celalalt masa financiară, un al treilea masa administrativă, al patrulea masa comercială. Eu am ochii asupra tănărilor de familie mare, asupra artiștilor, mondenilor și jucătorilor de cărți, adevărat asupra grupurilor celor mai interesante din Paris. Fiecare dintre ei ne spune tainele vecinului său. Pașiunile înșelate, vanitățile jignite sunt flecare. Viciile, decepțiile, răzbunările, sunt cel mai bunți agenți de poliție. Ca și mine, toți confracții mei au gustat din toate, s'au săturat de toate și au ajuns să nu iubească puterea și banii, decât pentru ele însăși.

În odaia asta rece și goală, pe care o vezi, amantul cel mai semeț, care se irită aiurea la cel mai ușor cuvânt și se bate în duel pentru un gest, se roagă cu mâinile împreunate! Aici negustorul cel mai orgolios; aici, femeia cea mai mândră de frumusețea ei; aici, militarul cel mai trufaș, — se roagă toți, cu lacrimi, de turbare sau de durere în ochi. Aici se roagă și artistul cel mai celebru și scriitorul glorios, ale căror nume vor răsună în posteritate. Aici, sub fruntea mea, se află un cântar, în care se cântăresc moștenirile și dobânzile întregului Paris. Crezi acum, că cu tot chipul meu rece și imobil, nu am și eu plăcerile mele?...“

Am rămas uimit. Moșneagul acela mic și slab, crescuse în ochii mei, se transformase într'o imagine fantastică, în care se personifică puterea aurului. Care putere e mai mare decât a lui?...“

Trad. de A. C.

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

„Noi desemnam hărțile, iar domnișoara Lessay le vopsia cu acvarele. Ziua întreagă stetea așa, aplecată asupra mesei, ținând penelul numai cu două degete; o umbră i se cobora de pe pleoape pe obraji și-i scălda într'un fel de întunec ochii închiși pe jumătate. Câteodată își ridică privirile și-i vedeam gura întredeschisă. Atâta expresie eră în frumuseța asta, încât

nu putea nici respira, fără a părea că oftează. Mă confundau în visuri până și cele mai obicinuite atitudini ale ei. Când o vedeam înaintea mea, totdeauna mă înțelegeam cu domnul de Lessay: Iupiter era stăpânul atotputernic al ținuturilor muntoase din Tesalia, iar Orfeu a fost foarte nesocotit, când a încredințat preoțimii propovăduirea filosofiei. Nu știu nici astăzi, de frică sau din eroizm, făceam bătrânului concesia aceasta.

„Domnișoara de Lessay, trebuie s'o spun, nu mă prea băgă în seamă. Nepăsarea asta mi se părea așa de justă și firească, încât nici nu mă gândiam să mă plâng; suferiam, dar nu știam nici eu că sufăr. Nădejdea însă mi-eră mare: nu eram încă decât la întâiul imperiu al Asiriei.

„Domnul de Lessay venia în fiecare sară de luă cafeaua cu tata. Cum s'au împrietinit, nu știu. Căci arareori poți găsi două firi așa potrivnice. Tata admiră puțin și iertă mult. Cu vremea ajunsese, de ură ori ce exagerare. Ideile și-le îmbracă în mii și mii de nuanțe, iar opinia cuiva n'o primia decât sub tot felul de reserve. Obiceiurile acestea de spirit delicat, îl scoteau din sărite pe domnul de Lessay, care totdeauna curmă vorba spunând că: „moderația niciodată nu desarmează adversarul, ci dimpotrivă!“ De altfel presimțiam eu ceva primejdie. Iar primejdia era Bonaparte. Tata nu mai avea nici o dragoste pentru dânsul, dar cum ani întregi lucrase sub mâna lui, nu-i plăcea, să audă injurându-l, mai ales injurându-l în favoarea Bourbonilor, față de cari n'avea decât ură. Domnul de Lessay mai voltaire-ian și mai legitimist, decât ori când, învovăția pe Bonaparte cu toate relele politice, sociale și religioase, ce au dat peste Franța. Astfel stând lucrurile, îmi pierdeam orice liniște, când mă gândiam la căpitanul Victor. Căci unchiul acesta grozav, devenise cu totul nesuferit, de când nu mai era soră-sa, să-l potoliască. Harfa lui David era spartă, iar Saul se confundă iarăși în furiile sale nebune. Căderea lui Carol al X-lea, ridică și mai mult îndrăzneala bătrânului napoleonian, care se laudă acum cu tot, ce se poate închipui. Nu mai cercetă cu atâta sârg căscioara noastră, căci îi părea prea tăcută. Din când în când însă îl vedeam răsărind deodată la cină, acoperit de flori, ca un mauzelou. Când se punea la masă, de obicei injură din fundul gâtlejului, iar în decursul mâncării se fălea mereu cu aventurile sale de pe vremuri. După cină își împătură servieta, ca o chivără de episcop, dedea pe gât o jumătate de sticlă de rachiu și plecă apoi cu graba omului speriat de ideea de-a petrece câtăva vreme, fără beutură, între șase ochi: cu un filosof bătrân și un savant tânăr. Eram sigur, că dacă s'ar întâlni într'o zi cu domnul de Lessay, totul ar fi pierdut. Iar ziua aceasta a sosit, doamnă.

„Căpitanul de data asta dispărea cu totul sub flori și semăna așa de bine cu un monument comemorativ al gloriilor de pe vremea Imperiului, încât îți venia să-i pui de fiecare braț câte o coroană de siminoc.

Era neobicinuit de mulțumit; întâia persoană care beneficia de dispoziția aceasta fericită, fu bucătăreasa, pe care o prinse de mijloc, când a adus friptura la masă.

„După cină respinse sticlăța obicinuită, zicând că-și aprinde rachiul în cafea. Eu îl întrebai tremurând, nu voiește cumva cafeaua îndată. Era foarte neîncrezător unchiul Victor, dar nu era deloc prost. Zorul meu nu-i prea venia la socoteală, căci îndată mă săgetă cu o anumită privire și-mi zise:

— Răbdare, nepoate, răbdare! Nu leatul din trupă are să sune retragerea, ce dracul! Ești prea grăbit, domnule magistrul, ca să vezi, dacă am pînteni la cizme, ori n'am.

„Era vădit, că unchiul îmi gâcise dorința. După cât îl cunoșteam, eram sigur că n'o să plece. Și n'a plecat. E ciudat, ce bine mi s'au întipărit în minte și cele mai mici amănunte din sara asta. Unchiul era vesel. Îl făcea vesel și numai gândul, că ne stingherește. Începu să ne spună într'un admirabil stil de casarmă, o poveste despre o călugăriță, o goarnă și cinci sticle de vin negru, care trebuie, să fie foarte gustată prin casărmi, dar pe care, nici dacă mi-aș aduce-o aminte, nu ți-aș putea-o povesti, doamnă. Când trecuăm apoi în salon, ne atrase atenția asupra stării nu prea bune în care se aflau grătarele noastre și ne învăță cu mare aparat științific, cum se folosește crema pentru lustruirea alănilor. De politică, nici o vorbă. Era cam rezervat.

„În ruinele Cartaginei se auziră opt bătăi. Era ciasul domnului de Lessay. După câteva minute îl și văzurăm intrând în salon împreună cu fiică-sa. Începu apoi iarăși tabletul nostru obicinuit. Clementina trecu lângă lampă, ca să poată broda. Și cum stetea ușa cu căpșorul într'o umbră ușoară, lumina de sub abajur îi inundă degetele, făcându-i-le aproape străvezii. Domnul de Lessay vorbea de o cometă, pe care o vestiseră astronomii, și desfășură cu priieful acesta niște teorii, cari ori cât ar fi de îndrăznețe, dovedesc totuș oareșcare cultură intelectuală. Tata, care se pricepea la astronomie, exprimă idei foarte sănătoase, terminându-le totdeauna cu vecinul său: „Dar însăși ce știu eu?“ Venii și eu, la rândul meu, cu părerea vecinului nostru dela Observatoriu, a maestrului Arago. Unchiul Victor afirma, că cometele au mare influință asupra calității vinurilor și ca dovadă ne cită o poveste de cabaret, destul de hazlie. Eram așa de mulțumit de conversația aceasta, încât mă siliam să o mențin și cu ajutorul celor din urmă lecturi ale mele, expunându-le pe larg constituția chemică a acestor astre ușoare, cari cu toate că ocupă miliarde de leghe în văzduhuri, încap și într'o sticlă de vin. Tata, surprins nițel de elocvența asta, mă privi cu ironia sa blajină. Dar nu poți rămâne vecin în ceruri. Începu să vorbesc, privind la Clementina, despre o cometă dediamante, pe care o admirasem în sara trecută la ciasornicul unui giuvaergiu. Inspirația a fost foarte nenorocită.

— Ehei, nepoate, exclamă deodată căpitanul Victor, cometa ta nici nu se poate asemăna, cu aceea, care scânteia în părul împărătesei Iosefina, când a venit la Strasbourg, să împartă cruci de onoare armatei.

— Îi cam plăcea dumneai să se împoțoneze, grăi domnul de Lessay, sorbindu-și cafeaua. Dar n'o osândesc pentru asta. Eră de neam, cu toate că eră cam ușuratică; eră din familia Tascher, și i-a făcut mare cinste lui Napoleon, că l'a luat de bărbat. O fată de a lui Tascher, ce-i drept, nu însemnează mult, dar un Bonaparte nu însemnează nimic.

— Și ce înțelegi dta prin asta, domnule marchiz?, întrebă căpitanul Victor.

— Nu sunt marchiz, îi răspunse sec domnul de Lessay, și înțeleg prin asta, că Bonaparte ar fi nimerit-o foarte bine, dacă-și luă de nevastă o canibală de aceea goale, tetovate, cu belciug în nas și de cari grăiește căpitanul Cook, că le-a văzut mâncând cu mare poftă pulpi de oameni, putrezite.

„Știam, c'o să se întâmple așa, îmi zisei în mine, și gândul meu cel dintâi fu, să observ că adevărate mi-au fost prevederile. Trebuie să spun, că răspunsul căpitanului a fost sublim. Își puse pumnul în șold, măsură plin de dispreț pe domnul de Lessay și izbucni:

— Napoleon, domnule logofăt, a avut altă tovarășă, nu pe Iosefina și Maria Luiza. Pe asta dta n'o cunoști, eu însă am văzut-o de-aproape; e îmbrăcată în azur și stele, e încoronată cu lauri, iar pe piept poartă crucea de onoare. Numele acestei tovarășe, domnule, e *Gloria*.

„Domnul de Lessay își puse ceașca pe cămin și rosti liniștit:

— Bonaparte al dtale a fost un derbedeu.

„Tata se ridică și el a lene, își întinse încet brațul și zise cu un glas foarte dulce, cătră domnul de Lessay:

— Ori ce va fi fost mortul dela St. Elena, am lucrat zece ani sub ocârmuirea lui; iar frate-meu a fost rănit de trei ori sub acvilele lui. Te rog deci, domnule și prietine, nu uită lucrul acesta.

„Bădărăniile caraghioase și sublime ale căpitanului Victor, îl mâniaseră rău pe domnul de Lessay; muștrarea domoală a tatălui meu însă îl înfuriă și mai mult. Eră galbin, strângea din dinți și făcea spume, nu altceva.

— Ah uitasem! Butoiul de scrubii ori cât l-ai spălă, tot a scrubie miroase. Din sluga unui tâlhar...

„Abia rosti cuvântul acesta și căpitanul îl și înhăță de gât. Și l-ar fi sugrumat, de nu săriam eu și Clementina.

„Tata, cu brațele încrucișate și ceva mai palid, ca de obicei, privi spectacolul acesta cu o expresie de milă nespuse de amărâtă. Ceea ce urmă, fu și mai dureros, dar ce rost are să mai stărui asupra nebuniei duor bătrâni? Izbutii însfârșit, să-i despart. Domnul

de Lessay făcu semn fice-sii și ieși. Cum Clementina îl urmă îndată, alergai după dânsa pe scară.

— Domnișoară, îi zisei, ca un nebun, apucând-o de mână, mi-ești dragă, mi-ești foarte dragă!

„Dânsa îmi păstră mâna o clipă într'a ei, gura i se întredeschise. Ce aveă de gând să-mi spună? — nu știu. Deodată însă ridicându-și ochii spre tatăl său, care urcă în etaj, își retrase mâna repede, și-mi făcu un gest de rămas bun.

„De atunci n'am mai văzut-o. Tatăl său se mută într'o casă din jurul Pantheonului, ca să-și poată vinde atlasul. După câteva luni însă muri de apoplexie. Fică-sa se retrase la Nevers, la familia mame-sii. Se mărită după Achille Allier, feciorul unui țaran bogat din Nevers.

„Cât despre mine, doamnă, eu am trăit singur de atunci, în pace cu mine însumi; vicața, lipsită de năcazuri mari, precum și de bucurii mari, mi-a fost destul de fericită. Dar e mult acum, de când nu mai pot privi în serile de iarnă fotelul gol de lângă mine, fără să mi se strângă inima de durere. Clementina e moartă de mult. Fică-sa, s'a dus și ea. La dvoastră însă i-am văzut nepoata. Nu pot zice încă vorbele bătrânului din Scriptură: „Și acum sloboade pe robul tău, Stăpâne“. Dacă un moșneag ca mine, mai poate fi de folos cuiva, cu ajutorul dvoastră, orfanei acesteia vreau, să-mi închin puterile, ce mai am“.

Cuvintele din urmă le rostisem deja în vestibulul doamnei de Gabry, și eră tocmai să-mi iau rămas bun, când dânsa-mi zise:

— Dragă domnule Bonnard, n'am puteri să-ți ajut cum aș vrea. Jeana e orfană și minoră. Dta nu poți face nimic pentru dânsa fără învoirea tutorului.

— Ah, strigai atunci eu, nici prin gând nu mi-ar fi trecut, că Jeana are tutor.

Doamna de Gabry mă privi cu oare care uimire. Nu s'așteptă la atâta neștiință din partea unui bătrân.

Și-mi zise:

— Tutorul Jeanei Alexandre e maestrul Mouche, notar în Levallois-Perret. Mi-e teamă, că n'o să te prea înțelegi cu dânsul, căci e un om foarte serios.

— Eh, Doamnel dar cu cine să mă înțeleg la vârsta mea, dacă nu cu oamenii cei serioși.

Dânsa zimbi cu un fel de răutate plină de gingășie, cum zimbiă bietul tata, și-mi zise:

— Cu cei cari îți seamănă. Domnul Mouche nu-i tocmai dintre aceștia, nu-mi inspiră nici un fel de încredere. Pe Jeana a dat-o la un pensionat din Ternes* unde nu se simte bine. Ca s'o poți cercetă, trebuie, să ceri voie dela dânsul.

Îi sărutai mâinile și ne despărțirăm.

— urmează —

* Un foburg al Parisului.

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE VREMURI”. Prețul 2 cor. În acest volum, care este al treilea în „*Biblioteca scriitorilor dela noi*”, ce apare sub auspiciile Asociațiunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într-o limbă frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deosebit de interesant dela început până la sfârșit.

2. *Stefan Lázár* — *Al. Ciura*: „FLOAREA BETULIEI”. Prețul cor. 1.80. Un splendid roman din epoca asiro-babiloniană zugrăvind sfâșietoarea tragedie a temutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărâmă tot, numai frumoasa și fermecătoarea ovreică: Iuditha — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să-și scape neamul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂDUVIOARA”. Prețul 1 cor. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage pe cari diletanții le pot predă cu succes și spre mulțumirea publicului, la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de spirit și de vervă și autorul a umplut cu acest volum de monoloage un mare gol în literatura noastră dramatică.

Toate aceste trei cărți noi au apărut în editura „*Librăriei S. Bornemisa*” din Orăștie și se pot procura pentru suma de K. 480.

Colectiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se pot comanda dela administrația revistei pentru :: suma de cor. 15 — ::

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă amândouă colecțiile pentru suma de 13 coroane.

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „*Librăria S. Bornemisa*” în Orăștie. —

	Cor. (fl.)
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	1.60
I. Dragoslav: Volintirii	1.80
L. Rebreanu: Frământări	1.50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1.80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1.80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1.60
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borcia: Versuri flușurate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—
Ion Gorun: Știi Românește?	—30
Alina G.: Arta de a vorbi în societate și diferite ocazii	—60
Irimescu-Cândești: <i>Aurel Vlaicu</i>	—60
Brătescu-Voinești: În lunec și Lumină, nuvele și schițe	2—
Bucura Dumbravă: Pandurul, roman	3—
Vhlauiță: La gura sobei	2.50
M. D. Rădulescu: Lei de piatră, poezii	3—
Onișiu: Din cele trecute vremi	3—
Hodoș: Masa ieftină. Gătirea mâncărilor	1.20
Iosif St. O.: Cântece, ed. II.	2—
Antonescu: Studii asupra educației morale și estetice	3—
Constantinescu I.: Din problema educației	3—
Rousseau: Emil, sau despre educație, trad. de Adamescu	2.50
E. Rostand: Romanșioșii, comedie în 3 acte	—40
Moldovan S.: Ardealul II. Ținuturile de pe Murăș	—90
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2—
I. Slavici: Mara, roman	2—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Daus	2—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2.50
D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul	2—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1—
N. Zaharia: Amorul	1—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—30
V. Conta: Încercări de metafizică	—60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice. Miracol, 3 acte fr. Minulescu	—30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—80
Eftimiu V.: În temnițele Sтамбуlului	—40
Onoto Vatana: Priveghitoarea japoneză	—40
Memoriile lui Napoleon	—80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—80
Domnia și dețronarea lui Cuza-Vodă	—80
Eroii Unirii: Jertfa lui C. Negri	—80
Marchiza de Pompadour	—80
Napoleon în Rusia	—80

— Pentru porto să se trimită deosebit 10-30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —